

TOASZT

Fényesen világított teremben, terített asztal mellett ültem, s egyszer úgy éreztem, hogy asztali társaimnak, mindnek pillantása énrám nehezül. Libériás lakáj a poharamat habzó itallal töltötte színig, felálltam, féloldalt fordultam, az asztalfővel szembe, és ilyenforma szavakat ejtettem.

– Úraim! Szabadságlakomára gyűltünk, románok és magyarok. Másfél évi keserves múlt sötétlik mögöttünk, melyben rabjai voltunk hazug jelszavaknak, be volt béklyózva szívünk és agyunk, szemünkön hályog volt, lelkünkben gyűlölet. Rossz álmoknak tetszik, ha visszagondolok rá, csak álomban ér embert ilyen benuulás: szemeink egymás szemébe sohasem kapcsolódtak, kezünk egymás keze után – szíves szorításra – sose nyúlt, egymásban mindig csak hibát kerestünk, és találtunk hibát, mert akartunk találni. Miért?

Miértje sem volt e gyűlöletnek, gyűlölünk *kell*t egymást, úgy hívünk. A szó elég volt, hogy: *román*, s a név elég volt, hogy *magyar*, már fogak összeszorultak, az arcra kiült keménykegyetlen harag, az agy eszmélni, a szív szeretni megszűnt, és egymásra támadtak buta ösztönök.

Beszélhetünk már róla, mint elmúlt lázrohamról, a múlté már mind e bú, és vissza sose tér. Mely csodatétel vetette végét? S mely istenség tette e csodát? Vagy nem is istenség? Élő emberek?

Akadtak-e tán, itt is, ott is, bátrak, férfiak, a Kolumbusz fajtájából, bátor felfedezők, egy derengő sejtlemtől küldve merészen útnak indulók?... Kik sejtve inkább, mint tudva, mondani merték: ott túl a zajgó habokon földnek kell lennie, mint a mi földünk, és rajta embereknek, milyenek mi vagyunk; idegenek bár, de emberek, s ha sok a rossz ember közöttünk, mind rossz mégsem lehet, kell lenni jónak is...

Így esett? Mindegy. Itt állunk, szabadon minden gyűlölettől, feloldva minden bánaságunk, s míg egymás kezét embermód megszorítjuk, egymás szemében megkeressük az örök-istenit.

Úraim, boldog vagyok, hogy szabadságlakománkon legelsőként hírül én adhatom: „A fajok harcát az Ember befejezte!”

*

Pohárcsengés, szetreaszka-k, éljenek zajára felriadtam. Holdtalan éjjel volt, koromsötét. Nyitott ablakomon halk nesz se szállt szobámba. Az ember ágyában pihen. A fajok harcához gyűjti az erőt.

Zord Idő, 1920. 14. szám.